

Plagiaryzm prac dyplomowych w kontekście programu ukrytego edukacji akademickiej

Plagiaryzm w szkołach wyższych wpisuje się w szersze zjawisko nieuczciwości akademickiej, w ramach której zarówno studenci, jak i wykładowcy, dopuszczają się różnorodnych czynności - m.in. ściągania, fałszerstw, oszustw, fabrykacji i plagiatów. W społeczności studenckiej od wielu lat obserwuje się zjawiska związane z plagiowaniem oraz kupowaniem prac dyplomowych (tzw. ghostwriting), co potwierdzają liczne badania naukowe. Mimo to, wcześniej nie prowadzono badań wśród osób, które zleciły napisanie swojej pracy dyplomowej i ją obroniły. Tłem działań studentów jest środowisko akademickie ze wszystkimi jego jawnym i niejawnymi mechanizmami, zmieniającymi się modelami uniwersytetów, metaforami i nowymi rolami studentów i wykładowców. Dostępna literatura przedmiotu dotycząca edukacji akademickiej i jej programu ukrytego potwierdza, że zjawisko plagiaryzmu (rozumianego jako sposób radzenia sobie z rzeczywistością za pomocą nieuczciwych sposobów) jest konsekwencją istnienia tego programu.

Celem przygotowanej rozprawy doktorskiej było dokonanie identyfikacji i opisu nadawanych przez absolwentów znaczeń plagiatu własnej pracy dyplomowej. Kluczowe było zrozumienie jak absolwenci uczelni wyższych konceptualizują plagiat własnej pracy dyplomowej w kontekście programu ukrytego. Przygotowana rozprawa doktorska w swej krytycznej perspektywie nie zawiera jednoznacznych wniosków i zaleceń. Wynika to przede wszystkim ze specyfiki prowadzonych badań jakościowych. Korzystając z metody fenomenografii przeprowadzono wywiady z absolwentami uczelni publicznych, którzy kupili pracę dyplomową. Analiza zgromadzonego materiału badawczego pozwoliła na sformułowanie nadrzędnej kategorii opisu plagiatu jako sposobu radzenia sobie z rzeczywistością. Studenci uszczegółowiając swoje rozumienie ghostwritingu (jako formy plagiatu jawnego) wskazywali na cztery główne podkategorie: jako odpowiedź na ich braki kompetencyjne, na niewystarczające wsparcie uzyskane ze strony promotora i uczelni, na pojawiające się problemy natury zawodowej, rodzinnej i emocjonalnej, ale także na to, w jak nieprawidłowy sposób działa cały system szkolnictwa wyższego. Uzyskane sposoby rozumienia i doświadczania zjawiska plagiaryzmu nie były oderwane od społecznego kontekstu. Tłem dla nich był obserwowany program ukryty edukacji akademickiej, który stał się wieloaspektową siłą sprawczą, wywołującą niezamierzone i nieoficjalne rezultaty, mające znaczenie dla odczuwających je podmiotów, jak i dla instytucji. Studenci dostrzegali pewne elementy programu ukrytego w zakresie: ogólnego rozumienia szkolnictwa wyższego, organizacji i funkcjonowania uczelni, postaw i zachowań kadry akademickiej, grupy

studenckiej oraz w fizycznej przestrzeni uniwersytetów. W ocenach studentów, ukryte mechanizmy działania uczelni wyższych, obnażają ułudę systemu szkolnictwa wyższego, jego nieprawidłowe działanie i stają się podwaliną dla zjawiska plagiatyzmu.

Szczecin, 10.06.2020 r.